

Історія

УДК 378.147.88/94 (477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19955623>

Проведення асистентської практики на факультеті історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (2018–2025 рр.)

Данилець Юрій Васильович,

кандидат історичних наук, доцент,

заступник декана з міжнародної співпраці факультету історії та

міжнародних відносин, ДВНЗ «УжНУ», Ужгород, Україна,

<https://orcid.org/0000-0003-0592-3907>**Прийнято: 11.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026**

***Анотація. Мета.** Дослідження етапів та особливостей проведення асистентської практики для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «Історія та археологія» на факультеті історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» у 2018–2025 рр. Робота спрямована на аналіз значення практики у підготовці науково-педагогічних кадрів, вивчення кількісних показників та визначення перспектив удосконалення її змісту. **Методологія.** Використано принципи історизму й об'єктивності, методи аналізу, синтезу, історико-порівняльний та проблемно-хронологічний підходи. Методологічну основу дослідження становить аналіз первинних архівних джерел, зокрема звітів проходження асистентської практики, робочих програм, наказів, розпоряджень та інших документів, котрі дозволяють розкрити поставлену мету. **Результати.** Доведено, що асистентська практика є фундаментальним компонентом підготовки*

докторів філософії (PhD), який забезпечує інтеграцію теоретичних знань у педагогічну діяльність. Встановлено, що організація практики на факультеті відповідає вимогам законодавства та внутрішнім нормативам, забезпечуючи формування професійних компетентностей аспірантів. Виявлено високу адаптивність освітнього процесу до екстремальних умов (пандемія COVID-19, воєнний стан). Попри технічні виклики дистанційного формату, використання цифрових платформ дозволило зберегти безперервність підготовки та розширити географію залучення аспірантів до викладання.

Висновки. Аналіз звітної документації за 2018–2025 рр. підтверджує належний науково-методичний рівень практичної підготовки в УжНУ. Відзначено позитивну динаміку кількості здобувачів із піковим показником у 2023 році. Асистентська практика визначена як гнучкий інструмент професійної адаптації, що дозволяє майбутнім науковцям опанувати інноваційні підходи у викладанні та успішно інтегруватися в академічну спільноту навіть у кризових умовах.

Ключові слова: асистентська практика, аспіранти, доктор філософії, накази, лекції, навчання, ДВНЗ «УжНУ», факультет історії та міжнародних відносин.

Conducting Teaching Assistantship Practice at the Faculty of History and International Relations of Uzhhorod National University (2018–2025)

Iurii Danylets,

Candidate of History, Docent,

Deputy Dean for International Cooperation

of the Faculty of History and International Relations of SHEE «Uzhhorod

National University», Uzhhorod, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-0592-3907>

Abstract. Purpose. *The study examines the stages and peculiarities of teaching internships for students of the third (educational-scientific) level of higher education in the specialty "History and Archaeology" at the Faculty of History and International Relations of Uzhhorod National University during 2018–2025. The work focuses on analyzing the significance of internships in training research and pedagogical staff, studying quantitative indicators, and identifying prospective directions for improving its content.* **Methodology.** *The research is based on the principles of historicism and objectivity, employing methods of analysis and synthesis, as well as historical-comparative and problem-chronological approaches. The methodological framework comprises the analysis of primary archival sources, including internship reports, syllabi, orders, directives, and other documents that facilitate the achievement of the set goal.* **Results.** *It is proven that the teaching internship is a fundamental component of Doctor of Philosophy (PhD) training, ensuring the effective integration of theoretical knowledge into pedagogical activity. It was established that the organization of the internship at the faculty complies with legislative requirements and internal regulations, ensuring the formation of professional competencies of postgraduate students. The study revealed the high adaptability of the educational process to extreme conditions (the COVID-19 pandemic and martial law). Despite the technical challenges of the distance format, the use of digital platforms allowed for the continuity of training and expanded the geography of involving postgraduates in teaching.* **Conclusions.** *The analysis of reporting documentation for 2018–2025 confirms the proper scientific and methodological level of practical training at Uzhhorod National University. A positive trend in the number of students was noted, with a peak in 2023. The teaching internship is defined as a flexible tool for professional adaptation, enabling future scientists to master innovative approaches to lectures and teaching, and to successfully integrate into the academic community even under crisis conditions.*

Keywords: *teaching assistantship practice, PhD students, Doctor of Philosophy, orders, lectures, training, Uzhhorod National University, Faculty of History and International Relations.*

Постановка проблеми. Асистентська практика є обов'язковим складником підготовки докторів філософії (PhD), що забезпечує перехід від теоретичного навчання до самостійної науково-педагогічної діяльності. Проте, попри сталий нормативний статус, процес її реалізації постійно стикається з трансформаційними викликами. Центральним дослідницьким питанням цієї статті є з'ясування того, як організаційні та змістові параметри асистентської практики на факультеті історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» адаптувалися до кризових умов (пандемії та воєнного стану) у період 2018–2025 років. Потребує наукового аналізу питання збереження якості фахових компетентностей майбутніх істориків за умов вимушеного переходу на дистанційні та змішані формати навчання, а також виявлення динаміки ефективності такої підготовки в умовах нестабільного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість реалізації завдань асистентської практики для фахівців-істориків недостатньо висвітлена в сучасній історіографії. Методологічно цінною є публікація доктора філологічних наук, професора, в. о. завідувача кафедри іноземних мов Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова Володимира Супруна [1, с. 2331–2341]. Автор зазначає, що ефективність педагогічної діяльності визначається підготовкою висококваліфікованих фахівців, здатних організувати, контролювати й аналізувати освітній процес у закладах вищої освіти. Саме якісна, адаптивна освіта, що відповідає європейським і світовим стандартам, є важливою умовою соціокультурного та економічного розвитку держави [1, с. 2334].

Цілком погоджуємося з висновками дослідника про те, що педагогічна практика поєднує науково-дослідницьку, комунікативну та організаційну

компетентності й сприяє їх практичному застосуванню. Вона допомагає аспірантові усвідомити себе як майбутнього науково-педагогічного працівника та визначити напрями подальшого професійного розвитку [1, с. 2340].

Особливості організації педагогічної практики майбутніх докторів філософії досліджено в спільній статті докторки філософії з педагогічних наук, професорки, завідувачки кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету Людмили Пермінової та кандидатки педагогічних наук, доцентки, доцентки тієї ж кафедри Тетяни Юркової [2, с. 51-57]. У публікації наведено структурну модель практичного складника освітньої програми, що, на думку авторок, відіграє ключову роль у академічній підготовці здобувачів. Підкреслюється, що нові аспекти освітнього середовища є принципово важливими для формування дослідницьких навичок, майбутнього кар'єрного зростання та становлення ідентичності викладача закладу вищої освіти в межах концепції трисуб'єктної дидактики [2, с. 51].

Зважаючи на актуальність питання для сучасної науки, вчені з різних університетів опублікували низку навчальних і навчально-методичних посібників та методичних рекомендацій. У цій статті виокремимо найновіші видання. Колеги з Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Андрій Гриценко та Наталія Ткаченко підготували методичні рекомендації «Науково-дослідницька практика: особливості організації та проходження» [3]. За структурою видання складається з чотирьох розділів, термінологічного словника, додатків, переліку використаних джерел і рекомендованої літератури.

У навчально-методичному посібнику науковців Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса) «Асистентська (науково-педагогічна) практика здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії» висвітлено ключові положення щодо сутності й специфіки змісту, способів організації та критеріїв оцінювання результатів практики здобувачів третього (освітньо-

наукового) рівня вищої освіти. Особливу увагу приділено конкретизації сучасних вимог до виконання майбутніми докторами філософії індивідуальних завдань, необхідних для опанування основних функцій професійної діяльності науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти як суб'єкта реалізації освітніх, навчально-методичних, організаційно-виховних та наукових послуг [4, с. 2].

Важливі положення містяться в навчальному посібнику науковців Черкаського державного технологічного університету «Асистентська науково-педагогічна практика» [5]. Видання складається з трьох частин, у яких розкрито особливості проведення практики. Перша частина присвячена етапам та методам наукового дослідження. У другій частині описано типи занять, права та обов'язки практикантів (аспірантів) і керівників, порядок оформлення звіту та критерії оцінювання результатів. Третя частина присвячена організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, основам педагогіки вищої школи, питанням дидактики та теорії виховання аспірантів. Значну увагу приділено проблемам формування педагогічної культури викладача та аспектам наукової організації його праці [5, с. 2].

Аналіз наукового доробку свідчить, що дослідники приділяють значну увагу теоретичним засадам та загальнометодичним аспектам організації асистентської практики, розглядаючи її як структурну модель формування педагогічної ідентичності майбутнього викладача. Разом із тим, поза увагою науковців залишається комплексний ретроспективний аналіз реального досвіду підготовки істориків-археологів в умовах тривалих кризових трансформацій 2018–2025 років, що й зумовлює необхідність цього дослідження на прикладі діяльності Ужгородського національного університету.

Основні вимоги до проведення асистентської практики на факультеті історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» викладені в робочих програмах істориків [6-7] та педагогів [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність низки публікацій про проведення асистентської практики та її методологічну складову в різних закладах освіти України, дослідники оминали увагою цей аспект діяльності на факультеті історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ». На нашу думку, зазначена проблематика потребує глибшого вивчення із застосуванням низки історичних методів.

Постановка завдання. У цій статті автор досліджує етапи проведення асистентської практики для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «Історія та археологія» на факультеті історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» впродовж 2018–2025 років. Акцентовано увагу на зовнішніх і внутрішніх чинниках, що впливали на організацію та проведення практики в зазначений період.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: 1) проаналізувати значення асистентської практики для підготовки науково-педагогічних кадрів; 2) дослідити динаміку кількісних показників асистентської практики у визначений період; 3) визначити перспективні напрями вдосконалення змісту та завдань асистентської практики.

Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму й об'єктивності, застосовано методи аналізу і синтезу, історико-порівняльний та проблемно-хронологічний підходи. Методологічну основу дослідження становить аналіз первинних архівних джерел, зокрема звітів проходження асистентської практики, робочих програм, наказів, розпоряджень та інших документів, котрі дозволяють розкрити поставлену мету.

Виклад основного матеріалу дослідження. Факультет історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» було створено шляхом реорганізації у 2017 р. До його складу увійшли історичний факультет (один із найстаріших в університеті, заснований ще 1945 року) та молодий і престижний факультет міжнародної політики, менеджменту та бізнесу [9]. На факультеті працюють

шість кафедр: три кафедри історичного спрямування та три – за напрямками міжнародних відносин, менеджменту і маркетингу.

Підготовка аспірантів завжди була одним із найбільш важливих завдань педагогічного колективу факультету. Невід’ємною складовою формування доктора філософії є асистентська практика. Вона спрямована на розвиток педагогічних навичок аспіранта як майбутнього викладача вищої школи. Практика передбачає набуття досвіду організації навчального процесу, викладання історичних дисциплін та здійснення науково-методичної роботи.

Під час відвідування занять досвідчених колег аспіранти ознайомлюються з методами подання матеріалу, активізації діяльності студентів та сучасними підходами до викладання у вищій школі. Набуті знання вони реалізують під час проведення власних лекцій, семінарів і практичних занять. У межах такої діяльності аспірант має продемонструвати вміння визначати навчальну й виховну мету, використовувати різні форми організації освітнього процесу, здійснювати контроль та оцінювання його результатів, чітко й доступно викладати матеріал. Важливим є також урахування вікових і психологічних особливостей студентів, належний рівень фахових знань, здатність обирати й реалізовувати освітні програми та ефективно вести педагогічну документацію з використанням сучасних цифрових засобів.

Відповідно до змісту асистентської практики, аспірант розробляє конспекти лекційних та семінарських занять, запланованих для реалізації під час її проходження. На цьому етапі визначається вид лекції (вступна, оглядова, тематична або підсумкова) [7, с. 5].

Протягом асистентської практики здобувач набуває інтегральних, загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, а також програмних результатів навчання. Згідно з найновішою ОНП «Історія та археологія», уведеною в дію наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» від 11 червня 2025 р., асистентська практика має код ОК 08, обсяг 3 кредити (90 год) і завершується диференційованим заліком [10, с. 10]. Відповідно до структурно-

логічної схеми освітньо-наукової програми, асистентська практика з 2026 р. буде проводитися у третьому семестрі [10, с. 12].

Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію цього компонента, розробили комплекс методичних матеріалів для організації та проведення асистентської практики. Їх надають аспірантам під час інструктажу на початку практики. Одним із основних документів є щоденник асистентської практики, у якому здобувачі ведуть робочі записи, обліковують проведені заняття та виховну роботу, а також готують підсумковий звіт.

Дослідимо етапи проведення асистентської практики в період 2018–2025 рр. Початково порядок реалізації цього компонента регулювався ОНП «Історія та археологія» 2016 р. [11]. У розділі V. Очікувані результати (компетентності практичної складової) цього документу зазначалося, що метою проходження педагогічної практики є розуміння та сприйняття етичних норм поведінки; здатність до критики і самокритики; креативність, адаптивність і комунікабельність. Підбір матеріалу для преси/об'єднання інформації з питань викладацько-професорських ініціатив, оригінальний вклад на основі дослідження до управлінських знань, пов'язаних з важливою задачею, який є відповідної якості для друку [11, с. 19].

Відповідно до навчального плану галузі знань 03 «Гуманітарні науки», здобувачі ступеня доктора філософії спеціальності 032 «Історія та археологія» другого року навчання проходили асистентську (педагогічну) практику згідно з наказом ректора від 24 квітня 2018 р. № 354/01-04 та розпорядженням декана від 25 квітня 2018 р. Терміни практики: денна форма – з 7 по 20 квітня 2018 р.; заочна – з 7 по 14 квітня 2018 р. Загалом у 2018 р. практику проходили 9 осіб: 4 – на денній формі, 4 – на вечірній та 1 – на заочній. Практиканти проводили заняття як на рідному факультеті, так і на інших підрозділах університету (математичному, інженерно-технічному, факультеті туризму тощо), де забезпечувалося викладання дисципліни «Історія та культура України». 24 квітня 2018 р. відбувся прилюдний захист результатів практики. За підсумками

перевірки звітної документації та усних відповідей усім здобувачам були виставлені оцінки «відмінно» (А) [12].

У 2019 р. асистентську практику було організовано двічі: у першому та другому семестрах для здобувачів різних років набору. Перший етап реалізовувався згідно з наказом ректора від 22 січня 2019 р. № 23/01-08 та розпорядженням декана від 23 січня 2019 р. № 16. Часові межі проходження: денна форма – з 11 по 24 лютого, заочна – з 11 по 17 лютого. Робота завершилася успішним захистом, за результатами якого 10 осіб (6 представників денної форми та 4 – заочної) продемонстрували відмінні знання. Аспіранти сумлінно виконували завдання та брали активну участь у житті факультету [13].

Наступний цикл для денної форми тривав з 11 по 24 листопада 2019 р., тоді як на заочному відділенні цей компонент було перенесено на майбутній семестр. Відповідно до наказу ректора від 21 жовтня 2019 р. № 50/01-08 на бази практик було спрямовано 10 здобувачів. Після захисту, що відбувся 27 листопада 2019 р., дев'ятеро осіб підтвердили високий рівень підготовки, а одна аспірантка склала звіт під час перескладання [14].

Після перегляду ОНП «Історія та археологія» у 2019 р. асистентську практику вилучили з навчального плану [15], через що наступного року її не проводили. Однак уже в редакції програми 2020 р. ці зміни скасували, а дисципліну відновили. Це відбулося завдяки впровадженню процедур внутрішнього забезпечення якості вищої освіти [16]. Таке рішення дістало позитивну оцінку під час акредитаційної експертизи наприкінці 2021 р.

Для забезпечення асистентською практикою аспірантів, які пропустили її раніше, було прийнято рішення про проведення заходів окремо для першого та другого курсів. Здобувачі першого року навчання розпочали роботу згідно з наказом ректора від 4 березня 2021 р. № 133/01-08 та розпорядженням декана № 9 від того ж числа. Для другого курсу відповідні документи були видані 14 березня 2021 р. (№ 134/01-08) та 5 березня 2021 р. (розпорядження № 10).

Терміни для обох груп збігалися: з 15 по 28 березня 2021 р. Нововведенням стала уніфікація тривалості практичного навчання для денної та заочної форм. На першому курсі цей компонент опановували 4 особи (по 2 від кожної форми), на другому – 9 (6 представників денного відділення та 3 – заочного) [17-18].

Справжнім викликом для всіх учасників освітнього процесу стала пандемія COVID-19. Навчання, зокрема й асистентську практику, було переведено у дистанційний формат із використанням інструментів онлайн-зв'язку. Попри зміну умов, більшість аспірантів успішно виконали програму та захистили результати на «відмінно». Троє здобувачів через стан здоров'я звітували пізніше, під час ліквідаційної сесії. Аналізуючи досвід, молоді науковці вказували на певні труднощі, передусім пов'язані з низькою якістю інтернет-з'єднання у гірських районах області.

Не менше перешкод довелося подолати аспірантам під час асистентської практики у 2022-му та наступних роках, що було зумовлено початком повномасштабної агресії російської федерації проти України. Організаційною підставою для проведення заходів стали накази ректора від 21 лютого 2022 р. (№ 142/01-08, № 143/01-08) та розпорядження декана від 10 березня 2022 р. № 12. Загалом у цей період фахову підготовку проходили 7 здобувачів: 5 представників денної форми, а також по одному – від вечірньої та заочної.

Важливу підтримку надали наукові керівники, які забезпечили молодим колегам можливість апробації педагогічної майстерності на власних заняттях. Навчальний процес реалізовувався як на базі ФІМВ, так і в Українсько-угорському навчально-науковому інституті та на інженерно-технічному факультеті із застосуванням платформи Google Meet. Терміни практики охоплювали період із 14 по 27 березня 2022 р. Як і в попередні роки, аспіранти вчасно подали необхідну документацію та успішно пройшли захист, за винятком одного здобувача, який оформив академічну відпустку [19].

Рекордна кількість майбутніх докторів філософії опановувала програму асистентської практики у 2023 р. Відповідно до наказів ректора від 10 березня

2023 р. (№ 182/01-08 для денної, № 183/01-08 для заочної та № 184/01-08 для вечірньої форм навчання), 24 аспіранти виконували педагогічне навантаження в період із 27 березня по 7 квітня. Окрім уже згаданих структурних підрозділів університету, до переліку баз практичної підготовки цього року долучився також медичний факультет. За результатами прилюдного захисту 13 здобувачів отримали найвищі бали (90 і більше, оцінка «А»), двоє осіб – «В», а шестеро – «С». Двоє учасників перенесли звітування на період ліквідаційної сесії, а один написав заяву на відрахування за власним бажанням [20].

У 2024 р., згідно з наказом ректора від 22 лютого № 179/01-08, асистентську педагогічну практику проходили 16 першокурсників аспірантури. Серед них – 12 представників денної, а також по двоє осіб від вечірньої та заочної форм навчання. Заходи тривали з 11 по 24 березня. Характерною особливістю цього періоду, на відміну від попередніх років, стало повернення до переважно офлайнного формату роботи. Молоді науковці успішно виконали поставлені завдання, продемонструвавши відповідальне ставлення до відвідування та проведення лекційних і практичних занять. За результатами атестації 5 осіб отримали найвищі бали (оцінка «А»), двоє – «В», а восьмеро – «С». Загалом учасники висловили задоволення рівнем організації та змістом пройденого етапу. Один із аспірантів (О. Шершун) оформив академічну відпустку у зв'язку з добровільною мобілізацією до лав Збройних Сил України [21].

У 2025 р. аспіранти першого року навчання денної та заочної форм опановували програму асистентської практики згідно з наказом ректора від 22 вересня № 30/01-08. Заходи тривали з 6 по 17 жовтня. Загальна кількість учасників становила 6 осіб (5 представників денного відділення та 1 – заочного). Більшість занять було реалізовано у дистанційному форматі за допомогою платформи Google Meet. 21 жовтня 2025 р. відбувся прилюдний захист результатів роботи. За підсумками аналізу звітної документації та усних

відповідей практикантів, усі здобувачі отримали позитивні (відмінні) оцінки за диференційований залік [22].

Висновки. Отже, асистентська практика посідає вагомe місце в системі професійної підготовки майбутніх докторів філософії. Науково-педагогічні працівники, відповідальні за цей складник освітньо-наукової програми, розробили комплекс методичних матеріалів та вимог, що ґрунтуються на чинній ОНП та нормах освітнього законодавства. Аналіз звітної документації за 2018–2025 рр. підтверджує, що практична підготовка на факультеті історії та міжнародних відносин здійснюється на належному науково-методичному рівні. Під час її проходження асистенти опановують необхідні компетентності, вдосконалюючи вміння та навички педагогічної й виховної діяльності. Певною мірою реалізацію завдань ускладнював дистанційний формат навчання, запроваджений задля безпеки колективу в умовах пандемії та воєнного стану. Попри технічні виклики, як-от нестабільність зв'язку в гірських районах, цифрові платформи дозволили не лише зберегти безперервність навчання, а й залучити аспірантів до викладання на суміжних факультетах. Простежена динаміка кількості здобувачів (із піковим показником у 2023 році) та їхня активна участь в апробації знань свідчать про високу адаптивність освітнього процесу до кризових умов.

Вперше проаналізовано досвід адаптації асистентської практики істориків до екстремальних умов (пандемії та війни) у 2018–2025 рр., що дало змогу виявити механізми збереження якості освіти через цифрову трансформацію. Доведено, що дистанційний формат став не обмеженням, а інструментом розширення фахових компетентностей аспірантів через їх залучення до міждисциплінарного викладання на суміжних факультетах. Серед практичних рекомендацій слід виділити потребу подальшого подальшому оновленні методичного забезпечення та оптимізацію моніторингу.

Список використаних джерел

1. Супрун В. М. Педагогічна практика в системі підготовки докторів філософії. *Вісник науки та освіти*. 2025. Вип. № 10 (40). С. 2331–2341. DOI : [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-2331-2341](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-2331-2341).

2. Пермінова Л. А., Юркова Т. Ф. Педагогічна практика майбутніх докторів філософії: особливості організації. *Педагогічні науки*. 2024. Вип. 108. С. 51-57. DOI : <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-108-8>.

3. Науково-дослідницька практика: особливості організації та проходження: методичні рекомендації для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 032 Історія та археологія / Автори-укладачі: Андрій Гриценко, Наталія Ткаченко. Глухів, 2022. 65 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/368956126_Naukovo-doslidnicka_praktika_osoblivosti_organizacii_ta_prohodzenna_metodicni_rekomendacii_dla_zdobuvaciv_tretogo_osvitno-naukovogo_rivna_visoi_osviti_galuzi_znan_03_Gumanitarni_nauki_specialnosti_032 (останній візит: 06.04.2026).

4. Татарнікова А. А., Цокур О. С., Шкворченко Н. М. Асистентська (науково-педагогічна) практика здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії: навч.-метод. посіб. Одеса : Міжнар. гуманітар. ун-т, 2025. 145 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/29450> (останній візит: 06.04.2026).

5. Голуб С. В., Півень О. Б. Асистентська науково-педагогічна практика / С. В. Голуб, О. Б. Півень, С. Ю. Куницька, В. В. Метелап, В. І Салапатов, В. В. Немченко, В. В. Олексюк, Г. О. Заспа; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. у-т. Черкаси, 2025. 150 с. URL : <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/5544> (останній візит: 06.04.2026).

6. Робоча програма «Педагогічна практика». Освітній рівень: третій освітньо-науковий рівень. Кваліфікація: доктор філософії (PhD). Галузь знань:

03 «Гуманітарні науки». Спеціальність: 032 «Історія та археологія» / Авт.-упорядник: Ю. В. Данилець. Ужгород, 2019. 12 с.

7. Робоча програма «Асистентська практика». Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 «Історія та археологія», галузі знань 03 «Гуманітарні науки», кваліфікація: Доктор філософії за спеціальністю «Історія та археологія». Авт.-упорядник: Ю. В. Данилець. Ужгород, 2021. 14 с.

8. Методичні рекомендації проходження педагогічної практики аспірантів / Авт.-упорядник: О. О. Попадич. Ужгород, 2019. 87 с.

9. Віталій Андрейко: «Факультет історії та міжнародних відносин УжНУ поєднує класичну освіту з інноваціями». URL : <https://prozahid.com/vitalij-andrejko-fakultet-istorii-ta-mizhnarodnykh-vidnosyn-uzhnu-poiednuie-klasychnu-osvitu-z-innovatsiiamy/> (останній візит: 06.02.2026).

10. Освітньо-наукова програма «Історія та археологія». Третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю В9 Історія та археологія, галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки, кваліфікація: доктор філософії з історії та археології. Ужгород, 2025. 20 с. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/93186> (останній візит: 06.04.2026).

11. Освітньо-наукова програма «Історія та археологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – спеціальності 032 «Історія та археологія». Ужгород, 2016. 21 с. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/27692> (останній візит: 06.02.2026).

12. Звіт про проходження педагогічної практики здобувачів ступеня доктора філософії другого року навчання денного, вечірнього та заочного відділення факультету історії та міжнародних відносин. 24 квітня 2018 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

13. Звіт про проходження педагогічної практики здобувачів ступеня доктора філософії другого року навчання денного та заочного відділення

факультету історії та міжнародних відносин за 2018 р. 28 лютого 2019 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

14. Звіт про проходження педагогічної практики здобувачів ступеня доктора філософії другого року навчання денного відділення факультету історії та міжнародних відносин за 2019 р. 27 листопада 2019 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

15. Освітньо-наукова програма «Історія та археологія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 Історія та археологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки. Ужгород, 2019. 16 с. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/25155> (останній візит: 06.02.2026).

16. Відомості про самооцінювання освітньої програми 38658 Історія та археологія. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/42046> (останній візит: 06.02.2026).

17. Звіт про проходження асистентської практики здобувачів ступеня доктора філософії першого року навчання денного та заочного факультету історії та міжнародних відносин за 2021 р. 12 квітня 2021 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

18. Звіт про проходження асистентської практики здобувачів ступеня доктора філософії другого року навчання денного, вечірнього та заочного відділення факультету історії та міжнародних відносин за 2021 р. 12 квітня 2021 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

19. Звіт про проходження асистентської практики здобувачів ступеня доктора філософії першого року навчання денного, вечірнього та заочного відділення факультету історії та міжнародних відносин за 2022 р. 5 квітня 2022 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

20. Звіт про проходження асистентської практики здобувачів ступеня доктора філософії першого року навчання денного, вечірнього та заочного відділення факультету історії та міжнародних відносин за 2023 р. 13 квітня 2023 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

21. Звіт про проходження асистентської практики здобувачів ступеня доктора філософії першого року навчання денного, вечірнього та заочного відділення факультету історії та міжнародних відносин за 2024 р. 29 березня 2024 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.

22. Звіт про проходження асистентської практики здобувачів ступеня доктора філософії першого року навчання денного, вечірнього та заочного відділення факультету історії та міжнародних відносин за 2025 р. 24 жовтня 2025 р. // Поточний архів факультету історії та міжнародних відносин.